Vad hände i Malmö 1170 - 1400

Bildspel Anders Dernback

Källa Elbogen/Wikipedia

Vad hände de året / åren i Malmö?

SKANÖR

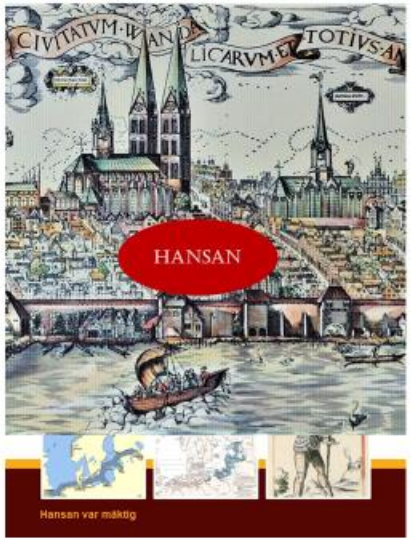

Hansans vanliga Resvägar Mellan Städer Man Handlade med

Vad hände de året / åren i Malmö?

Håkon och hans son Magnus, illustration ur Flatöboken från slutet av 1300-talet.

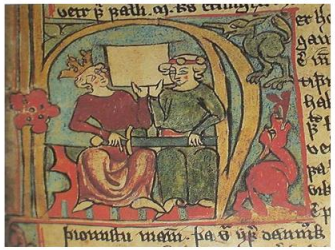

Vad hände de året / åren i Malmö?

Bland allt vad som pågår i Malmö idag tillhör undervisningen på Latinskolan det allra äldsta. Den började 1406 i en liten byggnad intill St Petri kyrka. Samma år hade en delegation Malmöbor återvänt från en lång och äventyrlig resa genom det senmedeltida Europa. Med sig hade de ett av påve Innocentius VII undertecknat brev, där malmöborgarna gavs särskilt påvligt tillstånd att grunda en skola. Detta skedde efter att domkapitlet i Lund tidigare avslagit samma ansökan.

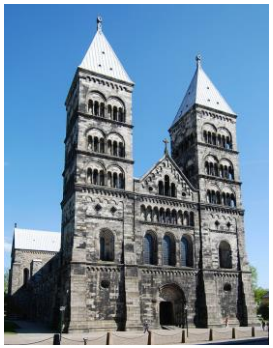

Vad hände de året / åren i Malmö?

Vad hände de året / åren i Malmö? 1170 - 1400

Omkring 1170

har sannolikt den anteckning gjorts som innehåller det äldsta omnämnandet av "Malmö". Bland det jordagods som enligt notering i 1100-talshandskriften "Necrologium Lundense" donerats av ärkebiskop Eskil till ett prebende i Lund nämnes: "Malmni septima parte minus quam dimidius mansus soluens quatuordecjm solidos" (i Malmö en sjundedel mindre än ett halvt bol givande fjorton örtugar). Beteckningen mansus (bol) tyder på att det Malmö som avses varit en landsby.

1256 7/9

under "skånemarknaden" hade arton åldermän från danska knutsgillen varit samlade i Skanör och sammanställt stadgar för gillena. Om Malmö redan då hade ett knutsgille är osäkert. Stadgarna har blivit bevarade genom att de inskrivits i Malmö knutsgilles "lagsbok", upplagd 1671, vilken haft såsom förlaga "en gammal pergamentshandskrift en gång i gillets ägo men nu borta". Stadgarna står inte först i lagsboken utan efter gillesartiklar som kan dateras till omkring 1300

Vad hände de året / åren i Malmö?

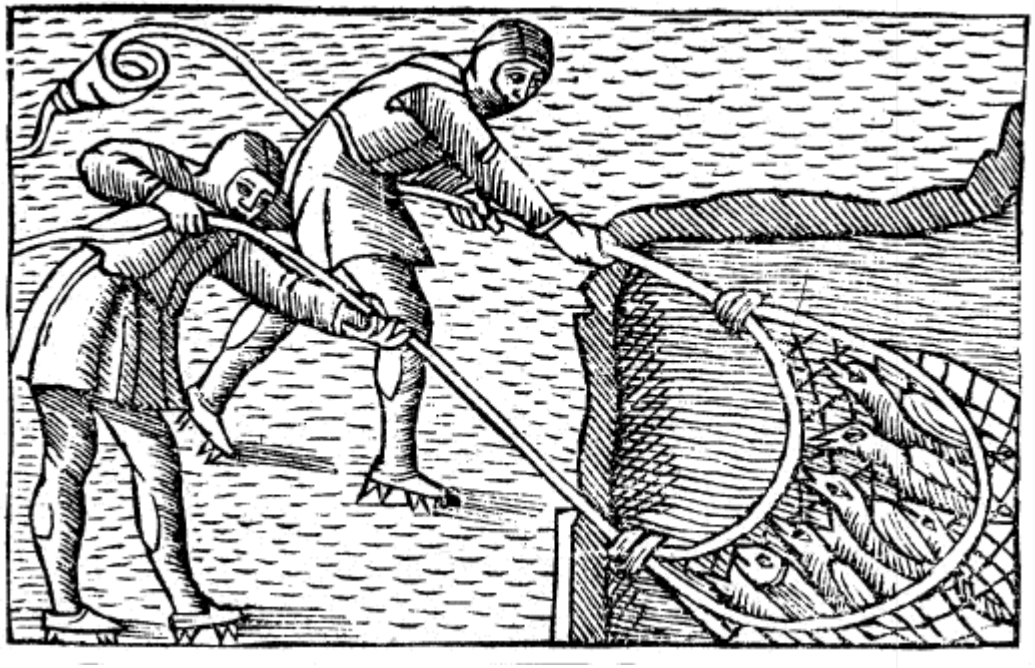

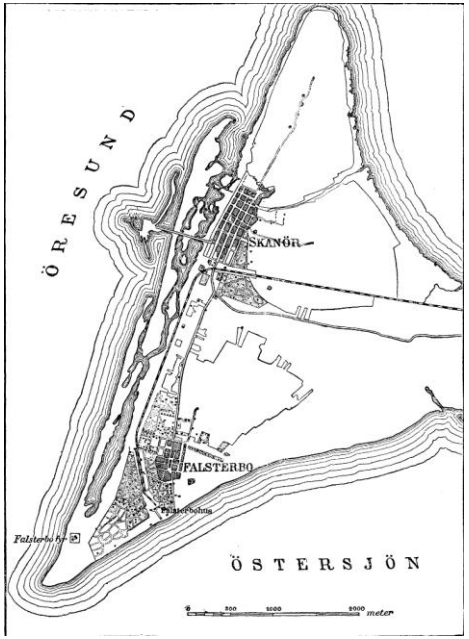

Det årliga sildemarkedet (sillmarknaden) vid Skanør och Falsterbo i Skåne var en av Danmarks viktigaste platser för skatteintäkter under medeltiden, och det sydvästligaste Skåne var i flera århundraden i handelshänseende den viktigaste platsen i norra Europa. Där betalades skatt på saltet till konserveringen. Detta kom från Lüneburg och levererades av hansaköpmännen från Lübeck.

Vad hände de året / åren i Malmö?

SKANÖR

Vad hände de året / åren i Malmö?

1259

låg den norske kungen Håkon Håkonson med en undsättningsflotta vid Köpenhamn och lät sina män taga en kogge över vid "Malmhauga". Detta citat ur berättelsen om kung Håkon, nedtecknad på isländska kort efter hans död 1263, ger en anvisning om hur namnet Malmö uppkommit. "Malm" ingår i många ortnamn och betecknar vanligen grus eller sand och "haugar" motsvarar det danska "'loje"

1260

Valdemar Birgersson äktenskap med den avlidne danske kungen Erik Plovpennings dotter Sofia och erhöll i hemgift "twa köpstada ther Danmark haffde aff lithin skada
trälaborgh ok malmöya" (enligt den svenska Erikskrönikan).

Vad hände de året / åren i Malmö?

Håkon och hans son Magnus, illustration ur Flatöboken från slutet av 1300-talet.

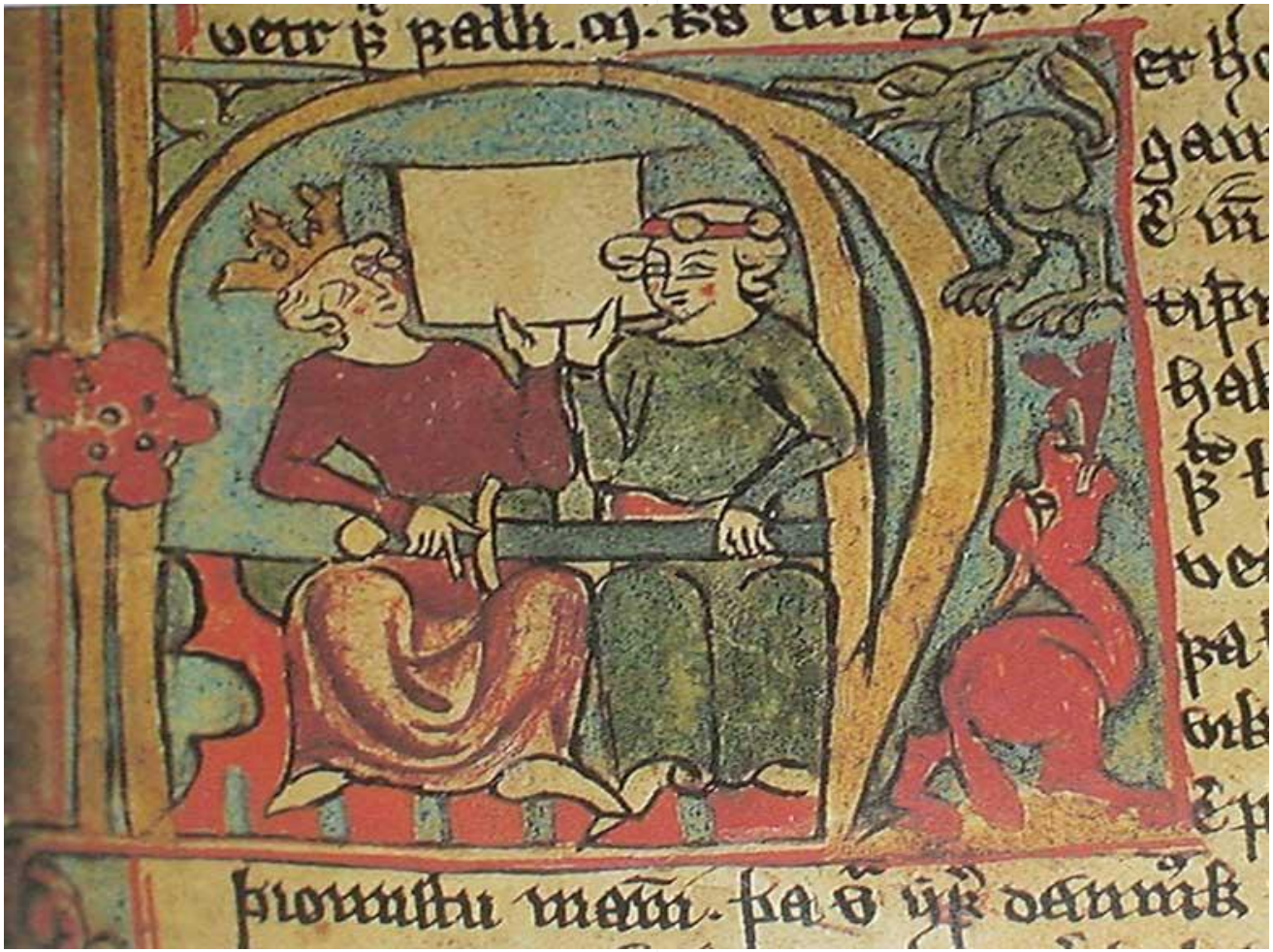

Vad hände de året / åren i Malmö?

1269 21/10
testamenterade ärkediakonen Erland Erlandsen i Lund till kyrkan i Övre Malmö ("ecclesie Malmoge superiori") 2 mark penningar och till kyrkan i Nedre Malmö ("ecclesie Malmegh inferiori") 4 mark

1275 29/1
beviljade biskop Peder borgarna i Köpenhamn, då lydande under Roskilde biskopat, tullfrihet när de seglade över till Malmö, om samma frihet kunde utverkas för de borgare där som for till Köpenhamn. Att invånarna i Malmö benämnes "cives" visar, att denna ort då betraktades såsom stad ("civitas")

1259
låg den norske kungen Håkon Håkonson med en undsättningsflotta vid Köpenhamn och lät sina män taga en kogge över vid "Malmhauga". Detta citat ur berättelsen om kung Håkon, nedtecknad på isländska kort efter hans död 1263, ger en anvisning om hur namnet Malmö uppkommit. "Malm" ingår i många ortnamn och betecknar vanligen grus eller sand och "haugar" motsvarar det danska "'loje".

Vad hände de året / åren i Malmö?

Erland Erlandsen, död 23 augusti 1276, var bror till ärkebiskop Jacob Erlandsen i Lund och själv utvald, men ej tillträdd ärkebiskop från broderns död 1274 till sin egen död 1276.

Han omnämns som kanik i Lund 1256 och som ärkedjäkne 1262. Liksom andra medlemmar av sin ätt ställde han sig under brodern Jacobs kamp mot kungarna Kristofer I och Erik Klipping på dessas sida

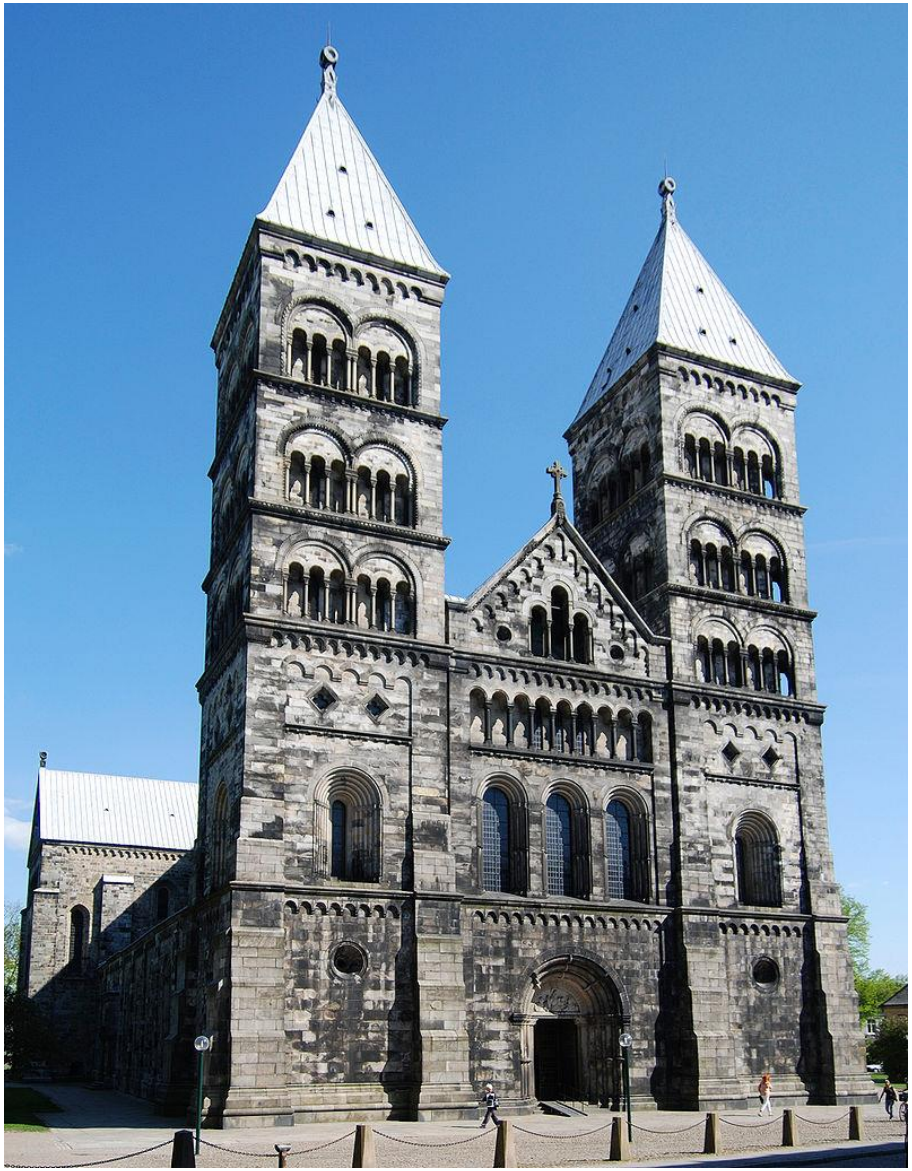

Vad hände de året / åren i Malmö?

1260

Valdemar Birgersson äktenskap med den avlidne danske kungen Erik Plovpennings dotter Sofia och erhöll i hemgift "twa köpstada ther Danmark haffde aff lithin skada trälaborgh ok malmöya" (enligt den svenska Erikskrönikan)

1269 21/10

testamenterade ärkediakonen Erland Erlandsen i Lund till kyrkan i Övre Malmö ("ecclesie Malmoge superiori") 2 mark penningar och till kyrkan i Nedre Malmö ("ecclesie Malmegh inferiori") 4 mark

1275 29/1

beviljade biskop Peder borgarna i Köpenhamn, då lydande under Roskilde biskopat, tullfrihet när de seglade över till Malmö, om samma frihet kunde utverkas för de borgare där som for till Köpenhamn. Att invånarna i Malmö benämnes "cives" visar, att denna ort då betraktades såsom stad ("civitas")

Vad hände de året / åren i Malmö?

Samtida bildstod av kung Valdemar i Skara domkyrka av okänd skulptör

Valdemar Birgersson, född omkring 1238 eller 1239, död 26 december 1302 på Nyköpingshus, var kung av Sverige 1250–1275, son till Birger jarl och Ingeborg Eriksdotter av Sverige och gift 1260 med Sofia Eriksdotter av Danmark.
Från och med Valdemars regering upphöjdes en väletablerad svensk högreståndssläkt från Bjälbo till svensk kungaätt genom ingiftet i den Erikska ätten vilken utslocknade med Valdemars morbror kung Erik.

Vad hände de året / åren i Malmö?

1292 8/2

gav påven Nikolaus IV subdiakonen Niels Svendsen tillåtelse att behålla prästämbetet vid kyrkan i Malmö, om han lät sig prästvigas och avstod från ett tidigare mottaget prästämbete i Odense stift.

1294 6/8

förbjöd kung Erik Menved sin fogde ("advocatus") i Malmö att hindra dominikanerbröderna från Lund att samla allmosor i Malmö

1300 omkring

anses byggandet av S:t Petri kyrka i Malmö ha påbörjats. Likheterna med den något äldre Mariakyrkan i Lybeck är påfallande.

1303 20/4

utfärdade en före detta fogde i Malmö, Johannes Hwit, en fullmakt för prästen Nikolaus i Övre Malmö att sälja jord i Hyllie. Fragment av fogdens sigill vid hänger pergamentsbrevet

Vad hände de året / åren i Malmö?

Erik Menved, född 1274, död 13 november 1319, var kung av Danmark. Son till Erik Klipping, som mördades i Finderup då Erik bara var 12 år gammal, och Agnes av Brandenburg, som var med i den förmyndarregering som bestämde fram tills Erik blev myndig. Erik Menved kröntes till dansk kung på juldagen 1287. De stormän som var dömda för mordet på Erik Klipping återvände och härjade de danska kusterna. Flera stormän och gunstlingar anslöt sig till de fredlösa, bland dem Eriks bror, hertig Kristofer, som 1315 tvingades gå i landsflykt.

Vad hände de året / åren i Malmö?

1318
drog en svensk här under Mats Kettilmundsson härjande in i Skåne men enligt den svenska Erikskrönikan friköpte sig Malmö, Lund och Skanör från skövling med en "brandskatt".

1327 15/7
fastställdes i en dansk dom Erik Valdemarssons (den svenske kungen Valdemars och Sofias son) ärftliga rätt till en del mödernegods i Danmark, bl.a. Malmö, Trelleborg och tredjedelen av Övre Malmö.

1327 21/9 och 10/10
utfärdade kung Valdemar III från Malmö bl.a. två privilegiebrev för staden Åhus.

Vad hände de året / åren i Malmö?

Erik Valdemarsson, född 1271 eller 1272, död 1330, var en svensk prins samt svenskt och norskt riksråd. Han var son till kung Valdemar Birgersson och Sofia Eriksdotter av Danmark. Från honom härstammar Bjälboättens Valdemarsgren. Han var gift med Ingeborg Knutsdotter (Aspenäsätten).

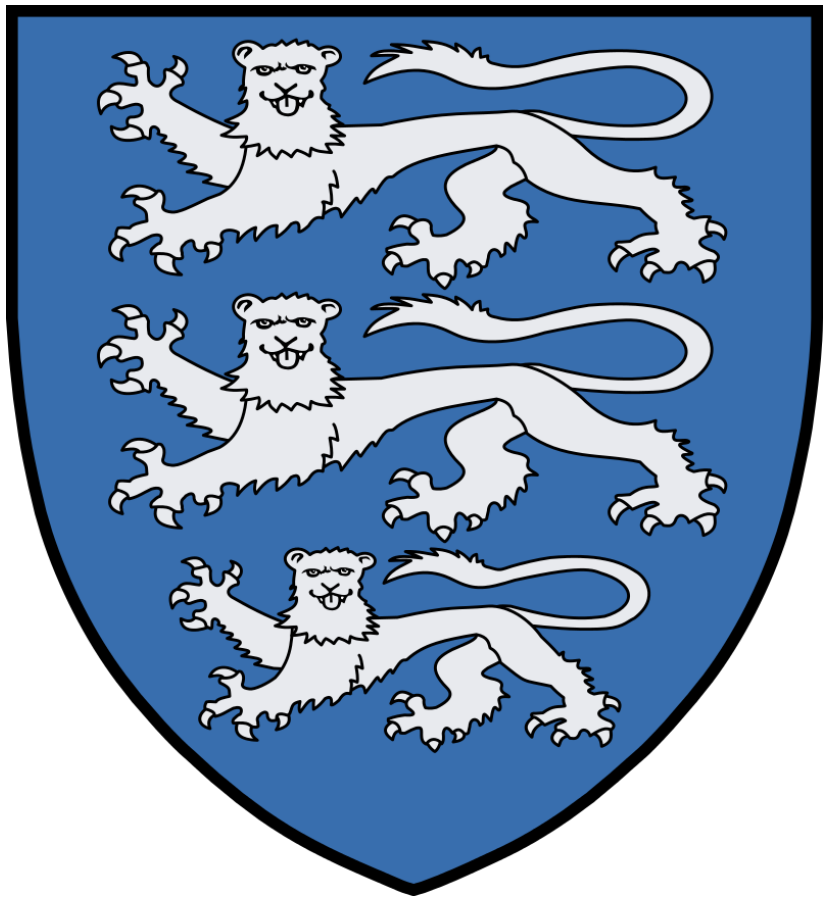

Vad hände de året / åren i Malmö?

1329 17/6
bildades en sammanslutning ("societet") i Malmö av de tyska köpmän som brukade segla till "Ellenbogen" — det tyska namnet på Malmö.

1332
gjorde skåningarna uppror mot greve Johan av Holstein och hans fogdar. Christoffer II hade till greven pantsatt Skåne och Blekinge som ersättning för hjälpen att återtaga danska tronen. Upproret stöddes av svenska trupper. Efter förhandlingar beslöts, att den svenske kungen Magnus Eriksson skulle besitta Skåne, Blekinge och ön Ven med alla kungliga rättigheter såsom pant för 34 000 mark silver i kölnsk vikt

1333 14/2
sålde borgaren Nikolaus Jakobsen i Malmö till predikarebröderna (dominikanerna) i Lund några av sina bodar, belägna intill deras klosters gård och kapell i Malmö. Köpebrevet medbeseglades av tre rådmän ("consules") i Malmö, de första till namnen kända. Säljarens och rådmannen Matheus Bags sigill med bomärken är de äldsta bevarade från Malmö.

Vad hände de året / åren i Malmö?

Kristofer II, född 29 september 1276, död 2 augusti 1332, var kung av Danmark 1320–1326 samt 1329–1332, hertig av södra Halland 1307–1326 och hertig av Samsø. Han var son till kung Erik Klipping och Agnes av Brandenburg, dotter till Johan I, markgreve av Brandenburg, död 1266, och hans andra fru Jutta av Sachsen, död 1287. Gift 1306 med Eufemia av Pommern, dotter till hertig Bogislav IV av Pommern, hertig av Pommern i 30 år, och Margareta av Rügen.
Kristofer II deltog i fängelset av ärkebiskopen Jens Grand 1294 och stod med sin bror kung Erik Menved i processen för påvliga domstolen.

Vad hände de året / åren i Malmö?

1334 6/4
hade den påvlige nuntien Petrus Gervasii avslutat sin uppbörd av peterspenningar och tionden i de danska stiften. Ärkebiskopens svenner förde honom om natten från Lund till Malmö. Hans saker och pengar var lastade på en kärra. En båt förde honom ut till det stora skeppet som skulle segla till Lybeck. Hans reseutlägg är noga specificerade i hans räkenskaper.

1335
besvarade staden Kampen i Nederländerna de klagomål som kung Magnus Eriksson framfört mot de gästande köpmännens våldsamheter i Malmö, Skanör och Falsterbo.

1340 11/9
är dateringen på det äldsta bevarade dokumentet om förrättning på bytinget i Malmö ("inplacito nostro malmege"). På bytinget följde man den sedvanerätt som finns sammanställd i "Skånelagen" och "Skånska stadsrätten".

Vad hände de året / åren i Malmö?

MAGNUS ERIKSSON FÖDD I APRIL ELLER MAJ 1316, DÖD 1 DECEMBER 1374

MAGNUS ERIKSSON

Var kung av **Sverige 1319–1364**, kung av Norge 1319–1355 som Magnus VII och kung av Skåne 1332–1360. Han var son till hertig Erik Magnusson och den norska prinsessan Ingeborg Håkansdotter, samt sonson till Magnus Ladulås, och gift 1335 med Blanka av Namur.

Magnus Eriksson är med sina 44 år och 222 dagar den näst längst regerande monarken i Sveriges historia, överträffad enbart av nuvarande kung Carl XVI Gustaf. Han och sonen Håkan (samregent) var de sista svenska kungarna från Bjälboätten (Folkungaätten).

Magnus Eriksson, sonson till Magnus Ladulås, son till hertig Erik Magnusson och Ingeborg

Vad hände de året / åren i Malmö?

1343 18/11
erkände kung Valdemar Atterdag, att han sålt till kung Magnus Eriksson och Sveriges krona landskapen Skåne, Halland, Blekinge och Lister samt ön Ven för 49 000 mark silver och löste inbyggarna från deras trohetsed. Summan var redan betald genom inlösning av panträtter.

1346 28/9
förordnade kaniken Niels Bunkeflo i sitt testamente om donationer till byggnadsfonden för apostlarna Petri och Pauli kyrka i Nedre Malmö vid havet ("apud mare"). Också kyrkan i Övre Malmö blev ihågkommen

1349 20/6
omnämnes i beslut på Skånes landsting fem stenbodar i Malmö väster om kyrkan och sunnan "torget" ("tooryt"). Det är möjligen dessa bodar som senare kallas "de höje kledeboder" och vars källarvalv delvis finns bevarade i huset Adelgatan 4 ("Tunneln")

Vad hände de året / åren i Malmö?

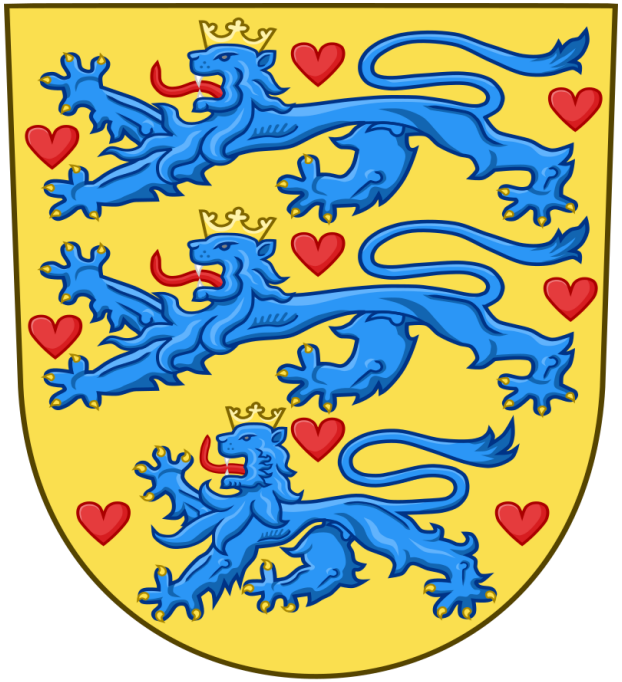

Valdemar IV Atterdag, född omkring 1320, död 24 oktober 1375 på Gurre slott, var kung av Danmark mellan 1340 och 1375. Han var son till Kristofer II och Eufemia av Pommern. Kung Valdemar lade under sig det splittrade danska väldet bit för bit. Han erövrade Skåne 1360 och 1361 både Öland och Gotland, varvid han även brandskattade Visby.

Vad hände de året / åren i Malmö?

1350 26/9

är det brev daterat som beseglats med Malmö stads äldsta kända sigill (endast fragment). Brevet var adresserat till Rostock och finns i dess stadsarkiv. Ett bättre bevarat avtryck med samma sigillstamp finns på ett i Lybecks stadsarkiv förvarat brev, daterat i Malmö 1356 26/11. Sigillet visar en över böljor stående romansk kyrka och i omskriften stadens namn.

1353 20/12

utfärdade "Sveriges, Norges och Skånes konung" Magnus Eriksson från Helsingborg ett innehållsrikt privilegiebrev för Malmö, den äldsta originalhandlingen i stadens arkiv. Flera stadganden gav ökat självstyre för staden. På rådhus och byting och ingen annanstans skulle borgarna inställa sig som svarande. Regler gavs för skatteuppbörd och hantverkets villkor. Utländska köpmän förbjöds göra uppköp på landsbygden. Borgarna befriades från tullavgifter överallt i kungens riken. — En faksimilutgåva av brevet, inlagt i en folder som utkom 1953.

1360 4/7

befann sig den segrande Valdemar Atterdag i Malmö med sitt krigsfolk, sin son Christoffer och hertig Erik av Sachsen

Vad hände de året / åren i Malmö?

SKÅNE PÅ KREDIT HAMNADE I SKULDFÄLLAN

MAGNUS ERIKSSON

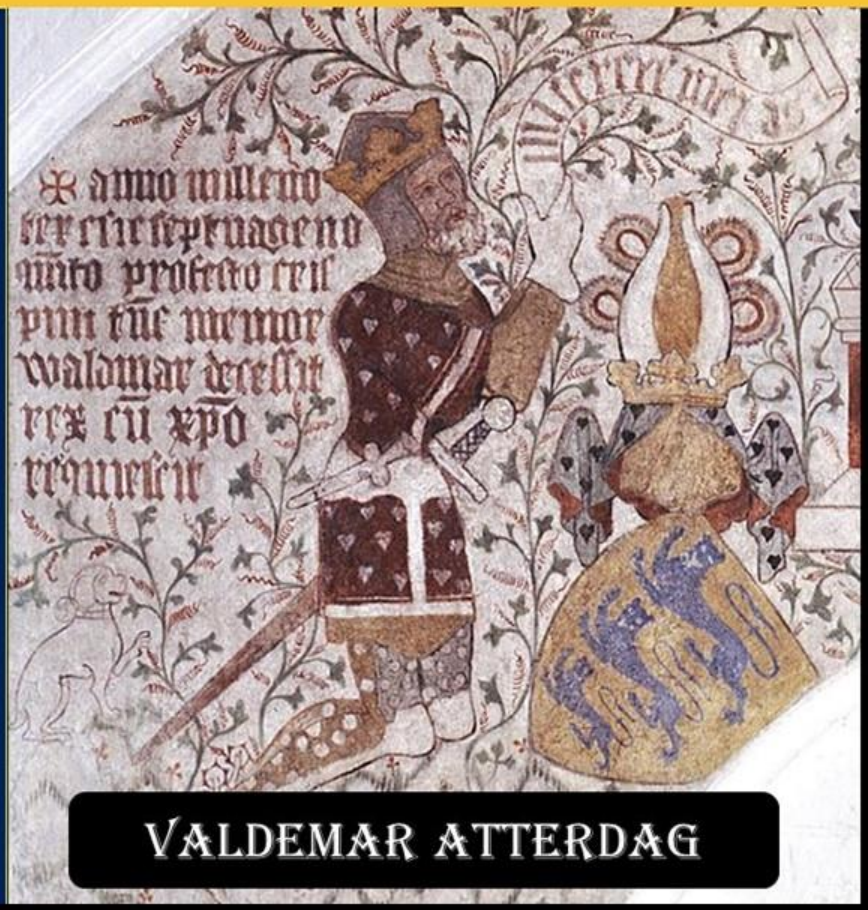

Valdemar Atterdag ville efter de inre stridigheterna i Danmark återupprätta Danmarks tidigare inflytande och ville som en del i detta återfå överhögheten över **Skåne.** För Magnus del hotade förvärvet av Skåne att bli en större tugga än han kunde svälja. Summan på 34 000 mark var för tiden en oerhörd summa och för att få ihop beloppet tvingades kungen låna pengar av kyrkan samt ta lån av stormän i utbyte mot pantlän. 1326 hade kungen pantsatt Kalmar slott och Kalmar län, hela Östergötland, Gästrikland, Fjärdhundraland, Dalarna, Närke och Värmland.

Vad hände de året / åren i Malmö?

1360 23/12

utfärdade kung Valdemar vid besök i Lund ett omfattande privilegiebrev för Malmö. Originalet är ej bevarat men genom en avskrift, vidimerad 1378 14/10, känner vi innehållet, som till stora delar överensstämmer med 1353 års privilegiebrev. Ett tiotal stadganden främst rörande handeln har tillkommit. Rätt höstmarknadstid skulle vara från Jungfru Marie himmelsfärdsdag (15/8) till Mikaelidagen (29/9). I privilegiets ingress finns det första belägget på borgmästare ("proconsules")

1368

erövrade det nybildade hanseförbundets och dess allierades krigsfolk Köpenhamn, Malmö, Skanör, Falsterbo och Helsingborg. Hanseatema hade inte lyckats genom förhandlingar med kung Valdemar återfå sina gamla privilegier på skånemarknaderna

Vad hände de året / åren i Malmö?

MAGNUS ERIKSSON FÄNGSLAD 1365 - 1371

MAGNUS ERIKSSON

På vintern förändrades ställningen helt och hållet genom att Håkan, troligen i förhoppning att därigenom återfå Skåne, gifte sig med Valdemars dotter, Margareta (april 1363). Därigenom bröts den av stormännen på hans vägnar ingångna förlovningen med Elisabet av Holstein. Samtidigt blev även flera av de svenska stormännen drivna i landsflykt. Dessa vände sig då till hertig Albrekt den store av Mecklenburg och erbjöd den svenska kronan åt hans son, Albrekt d.y. I november 1363 ankom denne med en här till Stockholm, hyllades av dess borgare och valdes i februari 1364 vid Mora stenar till kung. Magnus Eriksson och hans son kunde inte göra något verksamt motstånd, så att de redan i juli 1364 av det egentliga Sverige inte innehade mera än Västergötland, Värmland och Dalsland. På våren 1365 sökte de visserligen återtaga det förlorade, men **blev slagna i mars 1365 i slaget vid Gataskogen, nära Enköping, där Magnus Eriksson blev tillfångatagen. Han satt därefter fången till 1371 då han vid den till hans förmån företagna resningen frigavs mot en dryg lösesumma.**

Vad hände de året / åren i Malmö?

1369 30/11
träffades i Stralsund en preliminär fredsöverenskommelse mellan Danmark och hanseförbundet. Som skadestånd skulle detta uppbära två tredjedelar av alla kronans intäkter i Skanör, Falsterbo, Malmö och Helsingborg under femton år. Till säkerhet skulle hansestäderna ha i pant kronans "slott" i de fyra städerna med tillhörande härader. Hansestäderna skulle hastora friheter ifråga om fiske och handel i Danmark.

1370 24/5
bekräftades fredsöverenskommelsen i Stralsund. Tvister mellan tyskar och skåningar fortsatte. Sjöröveriet vållade hanseköpmännen svåra avbräck. Hanseförbundets protokoll behandlar många inkomna klagomål.

1381
omtalas i en hanseatisk urkund, att kyrkan i "overen Elleboghen" skulle ha blivit nedbruten.

Vad hände de året / åren i Malmö?

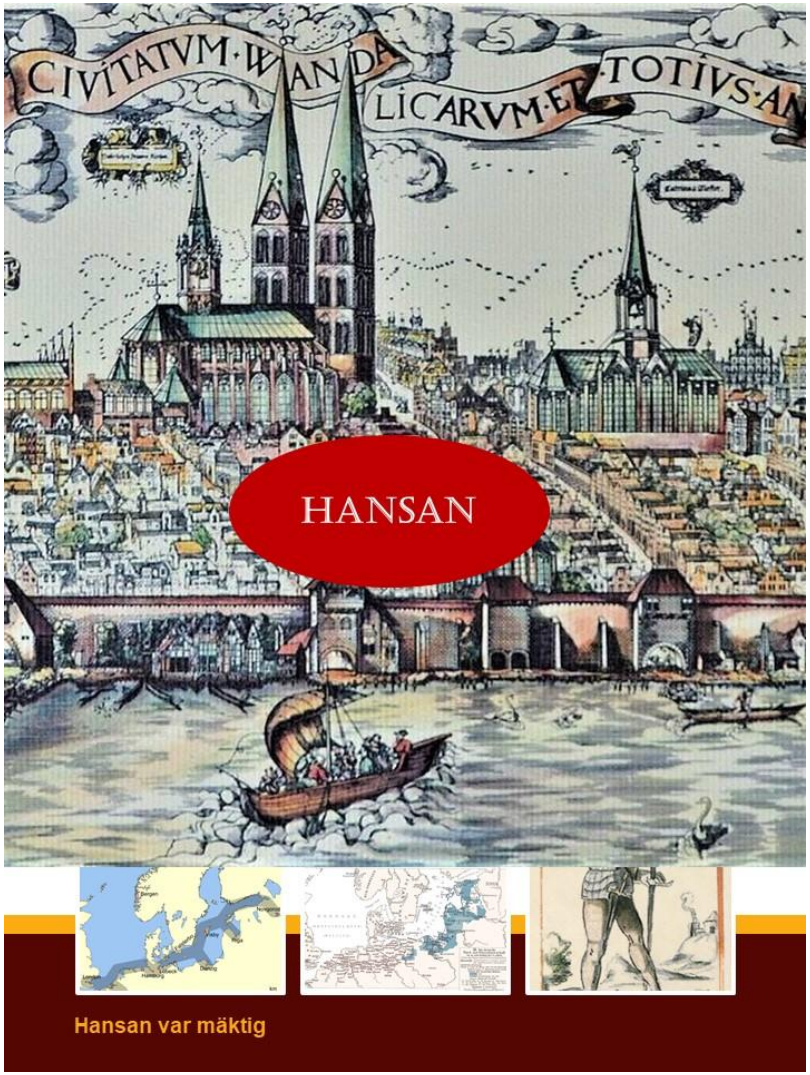

Hansans vanliga Resvägar Mellan Städer Man Handlade med

Vad hände de året / åren i Malmö?

1384 10/2
omnämnes för första gången ett heligandshus i Malmö men det torde vara några decennier äldre. Av yngre belägg framgår att denna inrättning för vård av fattiga och sjuka upptog nordvästra delen av nuvarande Stortorget

1385 11/5
utfärdades i Helsingborg brevet om återlämnande av de skånska pantsatta slotten till kung Olof och hans moder, drottning Margareta.

1389 6/8
utfärdade drottning Margareta, då regent över de nordiska rikena, tillsammans med ärkebiskop Magnus Nielsen ett i Malmö daterat brev till det lapska folket med uppmaning att antaga

1394
sände borgmästare och rådmän i Malmö flera pergamentsbrev till sina kollegor i Lybeck angående där beslagtagen sill och beseglade med sigill som visar en nyckel stående över böljor med en fisk. Detta sigill är känt endast i detta sammanhang

Vad hände de året / åren i Malmö?

Vitaliebröderna (även fetaliebröderna) var en grupp sjörövare som främst 1391–1398, under avsättningskriget mot Albrekt av Mecklenburg, härjade i Östersjön. De fanns kvar som kapare i Östersjön ända till 1430-talet, dock med allt mindre styrka. Ordet kommer från tyskans Vitalienbrüder, av lågtyskans Vitalie – proviant, ur latinets victualia – livsmedel; de förde proviant till det av Albrekts trupper fortfarande hållna, av Kalmarunionen belägrade Stockholm.

Vad hände de året / åren i Malmö?

1394 25/7

intogs och nedbrändes Malmö ("Elbogen") enligt uppgift i en tysk krönika. Detta piratdåd skulle ha utförts av de s.k. viktualiebröderna, som stöddes av Danmarks fiender.

1398-1400

års bevarade lybska pundtullräkenskaper gör det möjligt att beräkna, hur livlig handeln varit mellan Malmö och Lybeck. Det står klart, att Malmö vid denna tid var den nordiska stad vilken ur handelssynpunkt var viktigast för Lybeck.
Då kom t.ex. cirka hälften av de 70 000 tunnor sill som årligen infördes från den s.k. skånemarknaden till Lybeck från Malmö.

Malmö äldsta skolbyggnad. Huset stod kvar till 1871 men "undervisningen" hade flyttats till "Dringenbergska gården" 1827.

Vad hände de året / åren i Malmö?
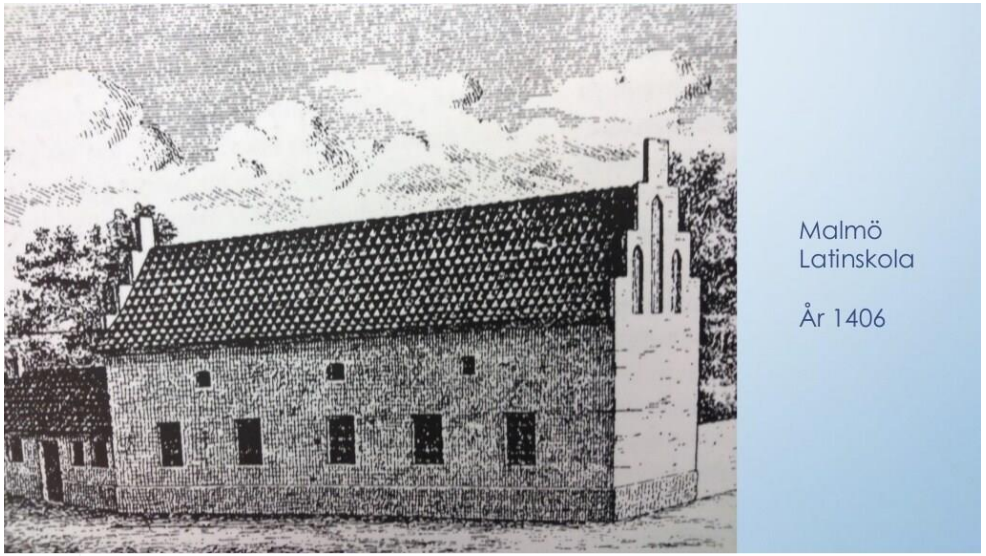
Bland allt vad som pågår i Malmö idag tillhör undervisningen på Latinskolan det allra äldsta. Den började 1406 i en liten byggnad intill St Petri kyrka. Samma år hade en delegation Malmöbor återvänt från en lång och äventyrlig resa genom det senmedeltida Europa. Med sig hade de ett av påve Innocentius VII undertecknat brev, där malmöborgarna gavs särskilt påvligt tillstånd att grunda en skola. Detta skedde efter att domkapitlet i Lund tidigare avslagit samma ansökan.